

آیا ایران ذیل فصل ۷ منشور ملل متحد نبود؟

ابعاد پنهان یک قطعهنامه اهریمنی

گروه سیاسی/ منتقدین توافق هسته‌ای می‌گویند که ایران هیچگاه ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد قرار نگرفته است و این یک جنجال بیپوده از سمت و سوی تدوین‌کنندگان ایرانی برجام بوده است. علی باقری، معاون سعید جلیلی دبیر وقت شورای عالی امنیت ملی اخیراً در گفت‌وگویی تلویزیونی (برنامه دست خط) بار دیگر به انتقاد از برجام پرداخته و مدعی شده که «هیچ‌گاه تحت فصل ۷ منشور ملل متحد نبودیم که با برجام خارج شویم». او در توضیح بیشتر این موضوع می‌گوید: «ماده ۴۱ منشور شورای امنیت، تحت فصل هفت است و قطعهنامه ۱۹۲۹ تحت فصل هفت نیست. اگر قطعهنامه تحت فصل هفت بود ماده ۴۲ هم ذیل آن بود». در خلال نقدهای صریح علیه برجام، این ادعا یکی از گزاره‌های پرترکان است که تاکنون بارها از سوی مقام‌های دیپلماتیک دولت روحانی پاسخ گرفته است با این حال برای روشن شدن این ادعا واکاوی دوباره ابعاد پیدا و پنهان قطعهنامه ۱۹۲۹ ضروری به نظر می‌رسد.

فصل هفتم منشور یک مفهوم انتزاعی نیست

بی‌تردید فصل هفتم منشور یک مفهوم انتزاعی نیست بلکه یکی از فصول مهم سازمان ملل متحد و شامل دو ماده ۴۱ و ۴۲ است که تصمیمات الزام‌آور با رویکرد سخت‌افزاری اتخاذ می‌کند و توان اعمال تصمیمات خود را دارد؛ یعنی برای عدم اجرای تصمیمات خود مجازات در نظر

می‌گیرد. چنانچه کشورها قوانین این فصل را اجرا نکردند، سازمان ملل می‌تواند ذیل قوانین مطروحه در این فصل، تصمیم مشخصی بگیرد. بنابراین قطعهنامه‌های ۱۸۰۳ و ۱۹۲۹ از جمله قطعهنامه‌های ذیل فصل ۷ بودند که شرایط الزام‌آوری را برای کشور مورد نظر به وجود می‌آوردند. قرار گرفتن ایران در این فصل محرز بوده و جای داشتن در آن قطعهنامه تحت ماده ۴۱ یا ۴۲، یک بحث ثانویه به‌شمار می‌آید. دو ماده ۴۱ و ۴۲ هر دو ذیل فصل ۷ علیه‌کنشوری که از قوانین بین‌الملل تخطی می‌کند، اقدام نظامی کند.

چرا در قطعهنامه ۱۹۲۹ صراحتاً به ماده ۴۲ اشاره نشده بود؟

جمهوری اسلامی در سالی که قطعهنامه ۱۹۲۹ علیه آن به تصویب رسید هنوز به شرایط قرار گرفتن ذیل ماده ۴۲ قطعهنامه نرسیده بود اما بسیار احتمال می‌رفت در صورتی که برجام حاصل نمی‌شد، قطعهنامه بعدی برای اعمال فشار بیشتر علیه ایران به سراغ ماده ۴۲ برود. این در حالی بود که بنا به وضعیت موجود، دسیسه دشمنان و سیاست دولت وقت یعنی دولت محمود احمدی‌نژاد، برنامه هسته‌ای ایران را

سوی شورای امنیت سازمان ملل به‌عنوان تهدید علیه صلح و امنیت بین‌المللی، شناسایی و احراز شد. شورای امنیت مرجعی برای تشخیص تهدید علیه صلح و امنیت بین‌الملل به‌شمار می‌آید که در نهایت برنامه هسته‌ای ایران را در زمره تهدید علیه صلح ارزیابی کرد و ایران را ذیل فصل هفتم قرار داد. رویدادی که سرآغاز همه مشکلات بزرگ و عیدیه آن شد. به این ترتیب که سازمان ملل ایران را موظف به تعلیق کلیه برنامه‌های هسته‌ای خود کرد و برنامه موشکی ایران را هم به آن الصاق کرد. در حالی که فعالیت‌های موشکی یک برنامه غیر متعارف نیست اما شورای امنیت به بهانه برنامه هسته‌ای ایران، به تصویب قطعهنامه ۱۹۲۹ روی آورد که قطعهنامه‌ای مفصل و گسترده بود. به تعبیر حقوقدانان کوبی قطعهنامه ۱۹۲۹، ذیل ماده ۴۱ و نیم بود؛ یعنی درست است که ایران ذیل ماده ۴۲ نبود و شورای امنیت دستور استفاده از نیروی نظامی علیه ایران را صادر نکرد اما مفادی در قطعهنامه ۱۹۲۹ تعیین شد که دست

کشورهایی را که نسبت به ایران سوء نیت داشتند، باز می‌گذاشت تا بتوانند در مواقع لازم از نیروی نظامی هم استفاده کنند. در واقع این قطعهنامه به کشورها می‌گفت در مواردی که نسبت به کشوری پیرامون رعایت مفاد قطعهنامه مذکور ظن دارند، می‌توانند و حق دارند که از هر ابزاری از جمله ابزار نظامی علیه آن استفاده کنند. بند مشخصی از قطعهنامه ۱۹۲۹ به صراحت

اعلام می‌کرد که هیچ چیز در قطعهنامه ۱۹۲۹ دولتها را ملزم به استفاده از نیروی نظامی علیه ایران نمی‌کند. روی دیگر سکه این بند چه بود؟ یعنی سازمان ملل مانع استفاده دولت‌ها از نیروی نظامی علیه ایران نمی‌شود. طبق این بند، کشورها برای حصول اطمینان از اینکه اقدامی که در این قطعهنامه ممنوع شده‌اند و مورد تحریم قرار گرفته‌اند به دست ایران نمی‌رسد موظف بودند از هر ابزاری که خودشان مقتضی می‌دانستند، استفاده کنند.

مجازات عدم اجرای مفاد قطعهنامه ۱۹۲۹ چه بود؟

شورای امنیت برای اجرای مفاد قطعهنامه ۱۹۲۹ علیه ایران مجازات و ابزار تحریمی در نظر گرفت و وارد مرحله اعمال نظر و اجبار برای اجرای نظرات و مفاد قطعهنامه‌های خود شد. چنانچه اختلافات پیرامون هسته‌ای حل نشده بود و برجام به دست نمی‌آمد، به احتمال قریب به یقین، ایران ذیل ماده ۴۲ قرار می‌گرفت و گام بعدی شورای امنیت می‌توانست سیب ساز اقدام نظامی علیه ایران باشد. این در حالی بود که قطعهنامه ۱۹۲۹ برای توسل برخی از کشورها جهت استفاده از نیروی نظامی و قهری علیه ایران راه بهانه‌گیری را باز گذاشته بود و مسیر را برای رویدادهای بسیار خطرناک هموار کرده بود. بسیاری از تحریم‌های یکجانبه و چندجانبه‌ای که کشورها علیه ایران اعمال کردند، مستند و منکی بر قطعهنامه‌هایی چون قطعهنامه ۱۹۲۹ بود. در

موضوع تعلیق غنی‌سازی) را اجرایی نماید. به‌دلیل عدم اجرا این قطعهنامه شورای امنیت متعاقباً قطعهنامه‌های دیگری را صادر نمود که ضمن بسط درخواست‌ها از ایران (با عبارات الزام‌آور) تحریم‌های هسته‌ای، نظامی، اقتصادی و موشکی را علیه ایران اعمال نمود. مهم‌ترین این قطعهنامه‌ها عبارت بودند از قطعهنامه‌های ۱۷۳۷ (دسامبر ۲۰۰۶)، ۱۷۴۷ (۲۴ مارس ۲۰۰۷)، ۱۸۰۳ (۳ مارس ۲۰۰۸) و ۱۹۲۹ (۹ ژوئن ۲۰۱۰) که قطعهنامه‌ها ذیل «ماده ۴۱ از فصل هفتم منشور سازمان ملل متحد» تصویب شدند. بر هر حقوقدان بین‌المللی روشن است که ماده ۴۱ همانگونه که در قطعهنامه‌های مذکور آمده است، بخشی از «فصل هفتم منشور سازمان ملل متحد» است و کلیه تجویزات و تحریم‌های اعمالی علیه جمهوری اسلامی ایران در این دوره (به استثناء قطعهنامه ۱۶۹۶) براساس ماده ۴۱ از این فصل به تصویب رسیده‌اند و بر همین اساس در حدود یکصد دولت عضو ملل متحد این قطعهنامه‌ها را در سطح ملی اجرایی می‌نمودند.

مسئله دوم: با توجه به بررسی متن قطعهنامه‌ها و همراه با جناب باقری می‌توان بیان داشت که در هیچ کدام از قطعهنامه‌های شورای امنیت به ماده ۴۲ منشور ملل متحد استناد نشده است، ماده‌ای که اجازه توسل به زور را می‌دهد. با این حال، این به این معنا نیست که با تمسک به برخی عبارات و سیاق قطعهنامه‌های مصوب امکان حقوقی توسل به زور با استناد به قطعهنامه‌های قبلی به طور کلی وجود نداشت. برخی از حقوقدانان (عمدتاً غربی و امریکایی) تلاش داشتند تا با ارائه تفسیر موسع این مبنا را اثبات نمایند. بخش مهمی از قطعهنامه‌های شورامربوط به اقدامات با همان تحریم‌ها هستند. باتوجه به تجویزاتی که شورای امنیت تصویب کرده بود، شورا از دولت‌ها می‌خواست تا اقدامات مقتضی را اتخاذ نمایند. متأسفانه باتوجه به ادبیات مبهمی که در برخی مفاد قطعهنامه‌های شورا وجود داشت، دولت‌های غربی اقدامات یکجانبه‌ای را با ابتنای بر این مفاد (که منبعث از بخش اول و سوم قطعهنامه‌های یعنی بخش‌های «مبنای» و «اقدامات») است) اعمال و اجرا نمودند. به طور مثال، شورا در قطعهنامه ۱۹۲۹ در بخش مبنای قطعهنامه خود اشاره کرده بود «با درک اینکه دسترسی به انرژی‌های گوناگون و قابل اعتماد برای حفظ رشد و توسعه ضروری است، در عین حال اعلام می‌دارد باتوجه به ارتباط بالقوه بین درآمدهای ایران از بخش انرژی و تأمین مالی فعالیت‌های حساس اشاعه هسته‌ای و به علاوه اینکه مواد و تجهیزات فرآیند شیمیایی برای صنعت پتروشیمی معمول‌تر از تجهیزات و موادی است که برای فعالیت‌های حساس چرخه سوخت هسته‌ای است.»

بررسی رویه شورای امنیت در توسل به ماده ۴۱ منشور و تجویز اقدامات تحریمی، این نتیجه حاصل می‌شود که شورای امنیت با استناد به ماده ۴۱ به‌صورت بخشی و کلی، محدودیت‌هایی علیه برخی مناطق تجویز می‌کند. باتوجه

به رویه فوق، می‌توان افزود، شورای امنیت طیف بسیار جزئی از اقدامات محدودیت‌را بر علیه ایران در نظر داشت

ادعای راه‌اندازی کمیته دوستی ایران و عربستان

«**خبر اول اینکه،** سایت منطقه‌ای الخلیج آنلاین در گزارشی به فراز و فرود روابط عراق و عربستان پرداخته و نوشته که گویا به تازگی دو طرف سعی دارند به سمت روابط نزدیک با یکدیگر حرکت کنند. الکندوری تحلیلگر مسائل سیاسی به این رسانه گفته است که عربستان همچنان از عراق به‌عنوان واسطه خوبی برای رابطه با ایرانی‌ها در رابطه با پرونده یمن، بررسی مسائل نفتی و صادرات جهانی آن، استفاده می‌کند. به گزارش انتخاب، وی ادعا کرده: «روزی که الکاظمی نخست‌وزیر جدید عراق هیاتی را به عربستان فرستاد، یک تماس تلفنی با اسحاق جهانگیری، معاون حسن روحانی داشت و ایشان در خصوص راه‌اندازی کمیته دوستی بین ایران و عربستان و اجرا کردن طرح‌هایی توافق کردند.» به عقیده الکندوری، نخست‌وزیر عراق به‌دنبال اطمینان‌دهی به طرف ایرانی است، مبنی بر اینکه رابطه جدید عراق با عربستان، علیه ایران نیست و عراق تنها قصد دارد نقش میانجی بین این دو کشور را ایفا کند.

تحلیل «فوربس» از پیشرفت دریایی ایران

«**خبر دیگر اینکه،** نشریه فوربس به‌دنبال رونمایی ایران از زیردریایی‌های جدید نوشت: ایران به ناوگان تنبگان زیردریایی‌های بدون سرنشین که تاکنون در اختیار آمریکا و انگلیس قرار داشت، پیوسته است. به گزارش ایرنا، نشریه آمریکایی فوربس افزود: ایران در هفته جاری شناور جدیدی را برای اولین بار در معرض دید عموم گذاشت که به نظر می‌رسد یک زیردریایی بسیار کوچک با یک زیردریایی بدون سرنشین (UUV) است. زیردریایی ساخت ایران کاملاً قابل مقایسه با زیردریایی بدون سرنشین بزرگ بوئینگ آمریکا (XLUUV) است. گفتنی است آیین الحاق بیش از ۱۰۰ فروند شناور در کلاس‌های مختلف به توانمندی‌های نیروی دریایی سپاه، صبح پنجشنبه با حضور فرمانده کل سپاه، وزیر دفاع، فرمانده نیروی دریایی سپاه، استاندار هرمزگان و جمعی از فرماندهان و مسئولان در بندرعباس آغاز شد.

شکایت علیه اعتبار نامه نماینده گجساران

«**دست آخر اینکه،** خبرگزاری مهر نوشته که سه منتخب مجلس یازدهم نسبت به اعتبارنامه غلامرضا تاج‌گردون نماینده گجساران معترض شدند. علیرضا زاکانی، علی‌اکبر کریمی و روح‌الله نجابت منتخبان مجلس یازدهم در نامه‌ای به حجت‌الاسلام موسوی لارگانی رئیس شعبه ۱۲ به‌دلیل آنچه رانت خوری خوانده‌اند نسبت به اعتبارنامه تاج‌گردون رئیس کمیسیون برنامه و بودجه مجلس دهم معترض شدند.

دستور ویژه روحانی به جنیدی درباره لوایح مهم دولت

رئیس جمهوری به معاون حقوقی خود مأموریت ویژه داد که زمینه پیشبرد لوایح مهم از جمله «لایحه تأمین امنیت و منع خشونت علیه زنان»، «لایحه شفافیت و مدیریت تعارض منافع»، «لایحه نهاد ملی حقوق بشر و شهروندی» و «لایحه مسئولیت مدنی مؤسسات عمومی» را فراهم کند. به‌گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست جمهوری، حسن روحانی به معاون حقوقی دستور داد که با همکاری معاونت امور زنان و وزارت دادگستری، ایرادات مطروحه توسط جامعه حقوقی و متخصصان مطالعات زنان در خصوص تغییرات اعمال شده در قوه قضائیه نسبت به لایحه تأمین امنیت زنان در برابر خشونت را به دقت بررسی و با رفع نواقص و کاستی‌های این لایحه، شرایط تصویب یک قانون مؤثر و کارآمد در تأمین امنیت زنان و منع خشونت را فراهم سازد.

رئیس جمهور با تأکید بر اهمیت مسئولیت خود در زمینه اجرای قانون اساسی و حقوق شهروندی، از معاونت حقوقی خواست تا پایان سال گزارش پیشای اجرای قانون اساسی و حقوق شهروندی را تهیه کند. وی در گفت‌وگو با معاون حقوقی رئیس جمهوری، بر ضرورت پیشبرد لوایح اولویت‌دار دولت، رفع موانع احتمالی در مسیر تصویب و اجرایی شدن این لوایح را مورد تأکید قرار داد و گفت، با توجه به آغاز فعالیت مجلس جدید، باید با تلاش بیشتر و سرعت عمل لوایح مهم و اولویت‌دار که با معاونت ارسال شده با همکاری و تعامل با مجلس، تصویب و تبدیل به قانون و اجرا شود و مواردی که هنوز در دولت در حال بررسی است نیز با تسریع در فرآیند کمیسیون‌های دولت برای تصویب به هیأت دولت ارسال شود.

روحانی همچنین از معاون حقوقی خود خواست تا انجام بررسی‌های دقیق و کارشناسانه و تأمین نظر حقوقدانان صاحب‌نظر، موانع موجود در مورد لوایح مهمی که در دولت در حال بررسی است از جمله لایحه تأمین امنیت زنان، تغییراتی که مورد ایراد حقوقدانان قرار گرفته را برطرف و فرآیند کار نهایی گردد. در مورد لوایح ارسالی به مجلس نیز با انجام راینی‌های لازم و جلب نظر و همکاری نمایندگان مجلس شورای اسلامی با همکاری معاونت پارلمانی، زمینه تصویب هر چه سریع‌تر این لوایح مهم و ضروری برای جامعه فراهم شود.

جنیدی پیشنهاد داد: تدوین طرح جامع حقوقی درباره تبعات ویروس کرونا

معاون حقوقی رئیس جمهوری گفت: زمان آن است که اقدام ساختارمند، نظام‌مند و طرح جامع حقوقی در راستای پیش‌بینی‌های قانونی لازم درخصوص مدیریت آثار ناشی از شیوع ویروس کرونا تدوین شود. به گزارش «ایران»، علیرضا جنیدی در جلسه شورای هماهنگی دستگاه‌های اجرایی در امور حقوقی که به صورت ویدئو کنفرانسی و با موضوع بررسی ابعاد حقوقی مربوط به شیوع ویروس کووید ۱۹ (کرونا) برگزار شد، با اشاره به اقدامات انجام شده در راستای مقابله و کنترل ویروس کرونا در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، حقوقی و اجتماعی اظهار داشت: اقدامات انجام شده در کشورمان نسبت به اوایل شیوع ویروس کرونا، بسیار قابل توجه است و دولت و تمام ارکان حاکمیت بویژه وزارت بهداشت و درمان و دستگاه‌های مسئول تأمین کالاها ی اساسی، فعالیت‌ها و خدمات بسیار خوبی ارائه کرده و به گونه‌ای قابل تحسین توانستند وظایف خود را انجام دهند که جای تقدیر و سپاس دارد.

وی افزود: به عنوان معاون حقوقی رئیس جمهوری از ابتدای شیوع این ویروس ابعاد حقوقی آن را مورد ارزیابی قرار داده و پیشنهادهای مختلفی را به صورت موردی تهیه و به دستگاه‌های مختلف ارائه کردیم. ضمن اینکه معتقدیم باید برنامه‌های تدوین شده برای دوران پسا کرونا داشته باشیم و در این راستا ضرورت دارد با هماهنگی همه دستگاه‌ها نسبت به تدوین چنین برنامه‌ای اقدام نماییم. به گفته جنیدی، معاونت حقوقی رئیس جمهوری همچنین ابعاد و آثار تحریم‌های ظالمانه را مورد توجه قرار داده و در این زمینه با تهیه مدارک و مستندات حقوقی دعاوی و شکایات لازم را در جماع بین‌المللی ارائه کرده است. این عضو کابینه با بیان اینکه دولت خودشان را با اتخاذ مقررات کنترلی به گونه‌ای در مدیریت وضعیت کرونا دخالت داده‌اند، اظهار داشت: در کشورما نیز بااستی با هماهنگی و انسجام بین همه دستگاه‌ها طرح جامعی در راستای کنترل و مدیریت آثار و تبعات این ویروس داشته باشیم.

تأسف اروپا از اقدام ضد ایرانی آمریکا

چین: یکن قاطعانه مخالف لغو معافیت‌های همکاری هسته‌ای با ایران است

طرح جدید آمریکا برای عدم تمدید برخی معافیت‌های مرتبط با فعالیت‌های هسته‌ای صلاح‌آمیز ایران با واکنش طرف‌های برجام رویه روده‌است. مایک پمپئو، وزیر امور خارجه آمریکا اعلام کرده که ایالات متحده معافیت‌های تحریمی مربوط به همکاری‌های صلح‌آمیز هسته‌ای با ایران را طی ۶۰ روز آینده لغو می‌کند و آن را تمدید نخواهد کرد. بر پایه این معافیت‌ها شرکت‌های پنج کشور باقیمانده در توافق هسته‌ای با ایران (روسیه، چین، بریتانیا، فرانسه و آلمان) مجاز بودند در چند پروژه مشخص هسته‌ای با ایران همکاری کنند. به گفته پمپئو، شرکت‌های خارجی باید حداکثر ظرف ۶۰ روز به همکاری در پروژه بازطراحی نیروگاه آب سنگین اراک و راکتور تحقیقاتی تهران خاتمه دهند. این تصمیم شامل همکاری برای انتقال پسماند و زباله‌های اتمی به خارج از ایران هم می‌شود.

بعد از انتقاد شدید روسیه از این اقدام، حالا چین و تروئیکای اروپا هم نسبت به این طرح کاخ سفید واکنش انتقادی بروز داده‌اند. به گزارش الینا، «ژائو لیجیان» سخنگوی وزارت خارجه چین از تصمیم آمریکا برای لغو معافیت هسته‌ای ایران بشدت انتقاد کرد. وی افزود که کشورش قاطعانه مخالف لغو معافیت‌های همکاری هسته‌ای با ایران است. ژائو که در کنفرانس خبری روزانه خود صحبت می‌کرد، افزود: «آمریکا» کورگانه ضمن اعمال فشارهای افراطی علیه ایران، به طور یکجانبه از برجام خارج شده و با نقض قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل، برای اجرای برجام توسط طرف‌های دیگر مانع‌تراشی می‌کند.» دیروز همچنین سخنگویان وزرای خارجه سه کشور اروپایی فرانسه، انگلیس و آلمان به همراه مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا بیانیه مشترکی در همین باره منتشر کردند.

به گزارش فارس، در این بیانیه آمده است: «ما عمیقاً از تصمیم آمریکا برای خاتمه دادن به معافیت‌های تحریمی ناظر بر پروژه‌های هسته‌ای مرتبط با برجام در ایران از جمله پروژه نوسازی راکتور اراک متأسفیم. این پروژه‌ها که مورد تأیید قطعهنامه ۲۳۳۱ شورای امنیت سازمان ملل هستند، در خدمت منافع عدم اشاعه هسته‌ای و به‌شماره برنامه هسته‌ای ایران» تضمین‌ها درخصوص ماهیت صرفاً صلح‌آمیز و ایمن فعالیت‌های هسته‌ای ایران را ارائه می‌دهد. ما به منشور با شرکایمان برای بررسی نتایج این تصمیم ایالات متحده ادامه می‌دهیم.» آنها برجام را «یک دستاورد کلیدی در معماری عدم اشاعه جهانی و در حال حاضر تنها راه برای اطمینان از ماهیت صرفاً صلح‌آمیز برنامه هسته‌ای ایران» خواندند. در ادامه بیانیه آمده است: «به همین دلیل است که ما به طور پیوسته با هدف اطمینان از اجرای کامل و مؤثر تعهدات برجام بویژه بازگشت ایران به تبعیت کامل و بدون تأخیر خود به تعهدات برجامی تلاش کرده‌ایم.» دیروز همچنین سخنگوی وزارت امور خارجه کشورمان اقدام اخیر ایالات متحده درخصوص تحریم همکاری‌های بین‌المللی هسته‌ای با جمهوری اسلامی ایران را نقض صریح قطعهنامه ۲۳۳۱ و منشور سازمان ملل متحد خواند و آن را قویاً محکوم کرد. سید عباس موسوی افزود: این اقدام حقوق ذاتی جمهوری اسلامی ایران را نادیده می‌گیرد و نظم عمومی بین‌المللی را مختل می‌سازد.